

Asia: VNS 3/2026 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027—2030

Vastaanottaja: Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Asia: VNS 3/2026 vp

Aika: Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokous tiistaina 19.5.2026

[Vammaisfoorumi](#) on 29 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Vammaisfoorumi kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto.

Vammaisfoorumi pitää huolestuttavana, että julkisen talouden sopeutustoimet kohdistuvat samanaikaisesti vammaisten henkilöiden tarvitsemiin palveluihin, hyvinvointialueiden toimintaedellytyksiin sekä sosiaali- ja terveysjärjestöihin. Erityisen huolestuttavaa on, että nämä muutokset toteutuvat tilanteessa, jossa palvelutarpeiden ennakoidaan kasvavan väestön ikääntymisen ja esimerkiksi muistisairauksien lisääntymisen vuoksi. Muistisairaudet aiheuttavat usein toimintakyvyn heikkenemistä ja kognitiivisia vammoja, ja ne kuuluvat myös YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen soveltamisalaan.

Vammaisfoorumi korostaa, että Suomea velvoittava YK:n vammaisyleissopimus edellyttää, että julkisen talouden suunnittelussa huomioidaan vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen sekä vältetään toimenpiteitä, jotka heikentävät tosiasiallista yhdenvertaisuutta. Sopimuksen artikkelit 4, 19 ja 28 velvoittavat varmistamaan palvelujen saatavuuden, osallisuuden sekä riittävän elintason ja sosiaalisen suojelun myös taloudellisesti haastavina aikoina.

Hyvinvointialueiden rahoitus ja vammaispalvelujen saatavuus

Selonteossa arvioidaan hyvinvointialueiden rahoituksen heikkenevän vuodesta 2027 alkaen menojen kasvun vuoksi. Vammaisfoorumi pitää kehitystä erittäin huolestuttavana.

Vammaisfoorumi toteaa, että rahoituksen kiristyminen lisää riskiä palvelujen karsintaan, saatavuusongelmiin sekä alueellisen eriarvoisuuden syvenemiseen. Vaikutukset kohdistuvat erityisen voimakkaasti paljon palveluja tarvitseviin vammaisiin henkilöihin, joiden arki, osallisuus ja yhdenvertainen osallistuminen yhteiskuntaan rakentuvat toimivien palvelujen varaan.

Vammaisfoorumi korostaa, että vammaispalvelut eivät ole harkinnanvaraisia hyvinvointipalveluja, vaan keskeinen osa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Lisäksi Vammaisfoorumi pitää huolestuttavana, että julkisen talouden tasapainottamista tehdään vahvasti toimintamenoja ja hallintoa leikkaamalla. Tällä voi olla merkittäviä vaikutuksia viranomaisten kykyyn toteuttaa palveluohjausta, valvontaa, oikeusturvaa sekä asiakkaiden yksilöllisten palvelutarpeiden arviointia.

Jo nykytilanteessa oikeussuojakeinojen käsittelyajat ovat pitkiä ja palvelujärjestelmä kuormittunut. Mikäli hallinnollisia resursseja vähennetään edelleen, vaarana on, että vammaisten henkilöiden oikeuksien käytännön toteutuminen heikkenee.

Sosiaaliturva ja köyhyys

Vammaisfoorumi on huolissaan useiden samanaikaisten uudistusten yhteisvaikutuksista vammaisten henkilöiden toimeentuloon. Vammaiset henkilöt ovat muuta väestöä useammin pienituloisia ja riippuvaisia erilaisista etuuksista sekä palveluista.

Yksittäiset muutokset voivat näyttäytyä vaikutuksiltaan vähäisinä, mutta niiden yhteisvaikutukset voivat lisätä köyhyyttä, osattomuutta ja hyvinvointieroja.

Vammaisfoorumi korostaa, että julkisen talouden suunnittelussa tulee systemaattisesti arvioida myös uudistusten yhteisvaikutuksia erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin.

Vammaisvaikutusten arviointi

Vammaisfoorumi pitää erittäin ongelmallisena, että selonteossa korostuvat turvallisuus-, puolustus- ja kasvupanostukset, mutta vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen, yhdenvertaisuus ja esteettömyys jäävät käytännössä näkymättömiksi.

Vammaisfoorumi toteaa, että selonteosta puuttuu vammaisvaikutusten arviointi.

YK:n vammaisyleissopimuksen artikla 4.3 velvoittaa ottamaan vammaiset henkilöt ja heitä edustavat järjestöt mukaan heitä koskevien päätösten valmisteluun. Lisäksi sopimuksen toimeenpano edellyttää järjestelmällistä vaikutusten arviointia.

Vammaisfoorumi katsoo, että merkittävien talous- ja rakenneuudistusten yhteydessä vammaisvaikutusten arvioinnin tulee olla kiinteä osa valmistelua.

STE-avustukset ja järjestöjen toimintaedellytykset

Selonteon mukaan sosiaali- ja terveysministeriön valtionavustuksiin kohdistuu pysyvä 190 miljoonan euron vuosittainen leikkaus.

Vammaisfoorumi pitää tätä erittäin huolestuttavana.

Leikkaukset heikentävät suoraan vammaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä, vertaistukea, neuvontaa, osallisuutta, tiedontuotantoa ja edunvalvontaa. Järjestöjen toiminta täydentää julkisia palveluja ja tukee monin tavoin ihmisten hyvinvointia, osallisuutta ja oikeuksien toteutumista.

Vammaisfoorumi toteaa, että järjestöt eivät ole vain palveluja täydentävä toimija, vaan keskeinen osa YK:n vammaisyleissopimuksen mukaista osallistavaa yhteiskuntaa.

Positiivisena kirjauksena selonteossa hyvinvointialueille osoitetaan 25 miljoonaa euroa terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistävälle yhdistyksille ja säätiöille.

Vammaisfoorumi pitää lisäystä myönteisenä, mutta toteaa, ettei se kompensoi järjestöihin kohdistuvia kokonaisleikkauksia. Lisäksi rahoitus kohdistuu ensisijaisesti alueelliseen toimintaan ja voi samalla vähentää valtakunnallisten järjestöjen mahdollisuuksia toteuttaa laajaa vaikuttamis-, asiantuntija- ja edunvalvontatyötä.

Yhteenveto

Vammaisfoorumi katsoo, että selonteko rakentaa julkisen talouden tasapainoa tavalla, joka uhkaa kaventaa vammaisten henkilöiden palveluja, osallisuutta ja oikeuksien toteutumista sekä heikentää vammaisjärjestöjen mahdollisuuksia toimia hyvinvoinnin, vertaistuen ja edunvalvonnan turvaajina.

Vammaisfoorumi korostaa, että julkisen talouden suunnittelussa tulee varmistaa, että säästötoimet eivät johda tilanteeseen, jossa perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen riippuu alueesta, toimintakyvystä tai henkilön mahdollisuudesta puolustaa omia oikeuksiaan.

Vammaisfoorumi esittää, että selontekoa täydennetään vammaisvaikutusten arvioinnilla sekä tarkemmalla arviolla siitä, miten suunnitellut toimenpiteet vaikuttavat vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiseen pitkällä aikavälillä.

Vammaisfoorumi ry

Maija Aatelo
puheenjohtaja

Anni Kyröläinen
pääsihteeri
p. 045 217 4936
anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi